

SÈRIE 4

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. Cada exercici inclou dues opcions diferenciades. Les dues opcions de cada exercici tenen les mateixes característiques.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són òbviament fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa, i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Exercici 1

Pregunta I

Explicar breument el contingut del text. [2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (entre 60 i 100 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicades, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) Suposem que el futur serà semblant al passat, però fem això empesos només pel costum.
- (ii) Tenim només experiència d'allò que percebem (les qualitats sensibles dels objectes).
- (iii) No tenim, però, cap experiència d'un "poder" o força que sigui responsable que d'un determinat fet se n'hagi de seguir un cert efecte.
- (iv) Per tant, no tenim raons per creure que, en el futur, a determinades experiències els seguirà cert determinat efecte; ho creiem només empesos pel costum.

Opció B) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà de:

- (i) Esmentar que aquest fragment conté un argument a favor del dualisme (això és, a favor que la ment i el cos són dues coses diferents).
- (ii) Descriure, d'una manera o altra, l'argument següent:
  - (iia) M'és possible concebre amb claredat i distinció la meva ment de forma separada a concebre el meu cos.
  - (iib) Si dues coses es poden concebre de forma separada, aleshores seria possible que una d'elles existís sense que existís l'altra (atès que si puc concebre de forma clara i distinta una cosa separada de l'altra, Déu podria fer que existís l'una sense que existís l'altra).
  - (iic) Per tant, la meva ment podria existir sense que existís el meu cos.
  - (iid) Per tant, la meva ment i el meu cos no són la mateixa cosa.

(No cal, per descomptat, que l'alumne/a expressi l'argument de la mateixa forma específica que ho fem aquí. Tampoc no és necessari, és clar, que usi el terme "dualisme").

- En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta (i) s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera mínimament coherent les idees que s'indiquen.

Pregunta II

Explicar el significat de termes o expressions. [1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què mostri la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a) «efecte»: Un fet que de forma constant es dona de manera contigua en l'espai i immediatament després en el temps que un altre, que s'anomena la seva causa.
- b) «conclusió»: Una creença o una afirmació que està justificada per determinades afirmacions o observacions que s'han presentat prèviament.

Opció B)

- a) «omnipotència»: la capacitat per a fer que passi allò que es vulgui, sense cap límit (exceptuant, clar, allò que seria contradictori). (Alternativament: que no hi ha cap límit a allò que s'és capaç de fer).
- b) «no és extensa»: no està situada en l'espai; no ocupa espai.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que trobi la justificació i el paper que l'afirmació particular juga en el conjunt del pensament del filòsof. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A) La màxima puntuació requeriria referir-se correctament a:

- (i) Els trets bàsics de l'empirisme de Hume. El coneixement es basa en darrer terme en impressions.
- (ii) No hi ha impressions de cap connexió necessària, força o poder en les relacions causals.
- (iii) No estem, doncs, justificats a creure que hi ha connexions necessàries.
- (iv) Rebuig de la noció de causalitat. No hi ha raons per creure en connexions necessàries:
  - (iva) La seva existència no es pot justificar ni a partir d'una demostració a priori,
  - (ivb) ni tampoc es pot justificar a partir de l'experiència (intentar fer això seria circular).
- (v) L'única explicació de per què creiem que la causa té un "poder" que li fa produir l'efecte és simplement que el nostre pensament es veu empès, només per l'hàbit, a passar de la causa a l'efecte.

Opció B)

La màxima puntuació requeriria:

- (i) Explicar amb les pròpies paraules de l'estudiant l'argument per al dualisme que Descartes presenta en aquest mateix text (i que ja hem descrit també a l'indicar la resposta a la pregunta (i) de l'exercici 1).
- (ii) Això requerirà referir-se a:
  - (iia) Les nocions de claredat i distinció
  - (iib) El *cogito* i com aquest estableix l'existència de l'ànima com a cosa pensant
  - (iic) El cos com a cosa extensa
  - (iid) Allò que es pot concebre amb claredat i distinció de forma separada, és que és diferent (l'omnipotència de Déu garanteix això)

L'estudiant pot esmentar també altres arguments de Descartes en favor del dualisme (molt en particular, l'argument que apel·la a la divisibilitat del cos i la no divisibilitat de la ment). Si l'estudiant esmenta aquests arguments addicionals, es valorarà positivament; ara bé, no és necessari esmentar aquests arguments addicionals per tal d'obtenir la màxima puntuació en aquesta pregunta.

Exercici 2

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre. [2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar. En qualsevol cas: **l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues postures de forma implícita en termes de les diferències mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions –qualsevol d'elles– i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

Respecte a l'opció (A) hi ha diferents possibilitats, tot i que una comparació pertinent i que segurament faran una majoria d'estudiants és amb la concepció de la ment de Descartes. Per respondre correctament a aquesta pregunta no cal que identifiquin gaires punts de contrast entre els dos autors, n'hi ha prou que expliquin amb correcció i claredat un sol punt central: el contrast entre la concepció de la ment o de l'ànima com a substància de Descartes, amb la concepció de Hume de la ment com a simplement un conjunt de percepcions.

Pel que fa a B), al fer la comparació l'alumne haurà de mostrar comprensió de la postura de Descartes, la qual no es redueix pas a l'escepticisme metodològic que presenta a la *Meditació I*. Al fer la comparació, doncs, caldrà mostrar comprensió de la postura global de Descartes tal com l'explica especialment al final de la meditació VI, i mostrar que se sap que, si bé Descartes manté que la justificació última de tot coneixement rau en la raó, això no és pas incompatible amb mantenir que podem tenir coneixement del món físic que ens envolta.

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva postura a favor o en contra de la tesi tot fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de la tesi).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi a discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

Cal que l'alumne ofereixi raons o arguments per a justificar la postura que vol defensar. No és adequat anar fent simplement afirmacions sense intentar justificar-les.

Especialment pel que fa a l'opció B), serà ja meritori que l'alumne/a mostri bona comprensió de: (i) l'afirmació per la qual se li demana, i (ii) la raó que el text de la pregunta intenta oferir per donar certa plausibilitat inicial a l'afirmació. (Per altra banda, mostrar comprensió de per què l'afirmació podria tenir certa plausibilitat inicial és perfectament compatible, és clar, amb argumentar després que, de fet, l'afirmació és falsa).